

**JEAN-LUC GODARD:
Bláznivý Petříček
1965**

Debut Jean-Luca Godarda, jednoho z nejvýznamnějších příslušníků francouzské nové vlny, vzbudil v roce 1959 ještě větší rozruch svou nekonvenčností a originalitou než filmy ostatních režisérů tohoto proudu. Od premiéry filmu **U KONCE S DECHEM** provázely každý jeho další film konfliktní názory a hodnocení. V kritických statích a recenzích sklízel Godard nadšená přijetí, nebo rezolutní odmítnutí. U desátého filmu **BLÁZNIVÝ PETŘÍČEK** byly ohlasy ještě bouřlivější, výhrady ostřejší, chvála bezvýhradnější. Například spisovatel Louis Aragon napsal: „Přinejmenším jsem si jist jedné věci... současné umění – to je Jean-Luc Godard. Možná právě proto jeho filmy a zvláště tento poslední vyvolávají urážky a pohrdání. Kritici s ním zacházejí tak, jak by nikdy nezacházeli s jakýmkoliv komerčním filmem. Na adresu autora vyslovují slova, která už nejsou kritickým soudem, ale dotýkají se samotného člověka...“ (Les Lettres Françaises, 1965, č. 40). Druhý pól názorů je např. výzva pařížského novináře Michela Auabrianta *Strílejte na Godarda!* Pro své rozhořčení má také argumenty: „Godard jde na nervy svým neustálým provokováním. Je třeba mu kameru vyrvat z ruky.“ (volně přeloženo, Film a doba č. 7 / 1966).

BLÁZNIVÝ PETŘÍČEK je volným zpracováním kriminálního románu *Posedlost* Lionela Whitea z černé série francouzského Gallimardova nakladatelství. Jako v jiných Godardových filmech jsou i zde jeho hrdinové rozporuplné osobnosti. Ženatý Ferdinand, otec malé dcerky, stráví noc s bývalou přítelkyní Marianne. Netuší, že tento zážitek změní jeho doposud normální a nudný život. Marianne je zřejmě zapletena do gangsterské aféry a ve svém bytě má mrtvé tělo člena gangu, napůl kriminálního a napůl politického. Ferdinand, kterého dívka nazývá Petříčkem, není schopen se orientovat v nečekané situaci. Přesto sdílí s Marianne pocit ohrožení a opustí s ní Paříž. Oba dva chtějí žít u moře mimo civilizaci a být šťastni. Jejich cestu však poznamenají zločiny...

Interpretace příběhu z hlediska estetického i etického není jednoduchá. Godard nedodrhuje pravidla filmové narace. Rozbílí skutečnost na drobné segmenty, barevné odštěpky, úryvky dialogů a znovu je skládá v koláži obrazů a zvuků, řídících se vlastní logikou. Využívá odkazy na jiná umělecká díla výtvarná i literární (Renoir, Matisse, Célin, Lorca, Rimbaud, Joyce, Proust) a možná bezděčně i na své předcházející filmy. Zvláštním způsobem pracuje s barvou, některé sekvence jsou barevné, jiné pouze monochromatické – červeně, modře... Specifické místo mají ve filmu citace a písemné záznamy. Godard jimi sám

vstupuje do filmu a vyjadřuje zprostředkovaně jeden z cílů filmu: "Nepsat už o životech lidí...ale jenom o životě, o životě samotném. Co probíhá mezi lidmi, v prostoru...jako zvuky a barvy." Jiné sekvence charakterizují současný svět s jeho lhostejností k anarchii, zločinu, utrpení a jako by vyzývaly k racionální úvaze o světě, v němž Godard, jeho hrdinové i jeho diváci žijí.

Uvedené explikace zdaleka nevyčerpávají složitou strukturu Godardova filmu. V obsáhlé literatuře o filmu a o jeho tvůrci lze najít další interpretace, s nimiž se můžeme ztotožnit, nebo je odmítnout. Například to údajně může být romance ve starém smyslu slova, nebo nejmodernější romance, nebo zobrazení světa plného prázdnoty, nebo vyjádření obavy o možnost milovat a komunikovat, nebo film o posedlosti a sexuální zradě. Co však je nepochybné: v historii francouzské kinematografie i v její současnosti je možné Godarda zatracovat, ale nelze jej opomenout.

BLÁZNIVÝ PETŘÍČEK

Pierrot le Fou, Francie – Itálie 1965

režie: Jean-Luc Godard

námět: Lionel White - román *Posedlost*

scénář: Jean-Luc Godard

kamera: Raoul Coutard

hudba: Antoine Duhamel

hrají: Jean-Paul Belmondo (Ferdinand / Petříček), Anna Karina (Marianne), Dirk Sanders („bratr“ Marianny), Raymond Devos (neznámý muž v přístavu), Graziella Galvaniová (Ferdinandova žena)

JEAN-LUC GODARD (1930)

Narodil se v protestantské rodině, otec byl lékař a matka bankéřova dcera. Studoval ve Švýcarsku a v roce 1949 se zapsal na pařížskou Sorbonnu. V Paříži začal navštěvovat projekce v Cinémathèque Française, kde se seznámil s André Bazinem, Françoisem Truffautem, Ericem Rohmerem a dalšími mladými muži, kteří zasvětili své životy filmu. V roce 1950 založil časopis Gazette du cinéma a začal přispívat i do Cahiers du cinéma. Po několika krátkých filmech debutoval v roce 1959 hraným filmem **U KONCE S DECHEM**, který v mnoha směrech (charakter hlavní postavy a dějových paradoxů, využití šokujícího střihu a falešných spojovacích záběrů) manifestoval odpor vůči tradiční kinematografii. Mimořádné dílo vzbudilo pozornost a Godardovi vyneslo cenu za režii na MFF v Berlíně. Od svého debutu až do roku 1968 natočil více než deset filmů, v nichž se projevovala zvláštní polemika s americkými filmy kategorie B, s jejich ubohými hrdiny z řad gangsterů a problematických žen, žijících ve vykořeněném světě. Z vlastní zkušenosti Godard vkládal do svých filmů postavy sociálně nezařazené, potýkající se s politickými záležitostmi, a postavy, hledající ideál. Několik filmů z těchto let bylo i divácky úspěšných – např. **POHRDÁNÍ** (1963), **VDANÁ ŽENA** (1964), **ALPHAVILLE** (1965) – , což už se nedá říci o snímcích z jeho pozdějších období. V letech 1968 – 1972 byl sympatizantem marxisticko-leninských a maoistických idejí. Jeho kritika tehdejšího filmového průmyslu vyústila v roce 1968 do aktivní revoluční činnosti. Vedl protesty proti odvolání ředitele Cinémathèque Française Henri Langloise a vyvolal s Truffautem, Lelouchem a dalšími tvůrci předčasné ukončení filmového festivalu v Cannes. Spoluzakládal také skupinu *Dziga Vertov* a natáčel politické filmy. Mimo jiné to byl i problematický maoistický film o Československu s názvem **PRAVDA**.

Po této exkursi do politiky se Godard zajímal o komunikaci a technologii. Byl nadšen videem, které považoval za nejvhodnější médium pro nezávislou tvůrčí práci. V roce 1979 se filmem **ZACHRAŇ, KDO MŮŽEŠ (ŽIVOT)** vrátil k tradičnější kinematografii. Godard však ani dnes nepřestává ve svých filmech uvažovat o tvůrčí metodě, o bolestných vztazích muže a ženy, přítomnosti smrti, pohybu peněz. Pokračuje rovněž v experimentech, jak o tom svědčí projekt **PŘÍBĚH(Y) FILMU**, básnická reinterpetace filmových dějin.

Vybraná filmografie:

- 1959 U konce s dechem / A bout de souffle
1960 Vojáček / Le Petit soldat
1961 Žena je žena / Une femme est une femme
1963 Pohrdání / Le Mépris
1964 Vdaná žena / Une femme mariée
1965 Alphaville / Alphaville, une étrange aventure de Lemmy Caution
1965 Bláznivý Petříček / Pierrot le Fou
1968 Daleko od Vietnamu / Loin du Vietnam
1979 Zachraň, kdo můžeš (život) / Sauve qui peut (la vie)
1983 Křestní jméno Carmen / Prénom Carmen
1989 Příběh(y) filmu / Histoire(s) du cinéma
2001 Chvála lásky / Éloge de l'amour
2004 Naše hudba / Notre musique

Doporučená literatura:

- Jean Collet, *Jean-Luc Godard*. Orbis, Praha 1969.
Louis D. Giannetti, *Godard and Others*. Londýn 1975.
Jacques Aumont, *Amnésies*. Paříž 1999.
James Monaco, *Nová vlna*. AMU, Praha 2001.
Mária Ferenčuhová, *Dějiny a mýty*. Cinepur č. 20 / 2002, s. 40 - 43.
Pavel Szczepanik, *Montáž=myšlení=vidění=obraz*. Cinepur č. 25 / 2003, s. 32 - 34.
Jean-Luc Godard, *Texty a rozhovory*. JSAF, Jihlava 2005.

Autorka textu: *Blažena Urgošíková*